

Infoblad 4.3

NATUUR- EN MILIEUACTIVITEITEN

Op dit infoblad vind je informatie over de volgende onderwerpen:

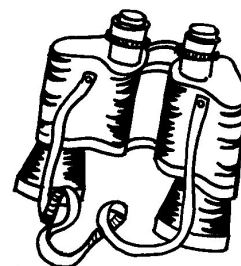
- [Kernmerken van activiteiten](#)
- [Natuurtochten en excursies](#)
- [Bos- en terreinonderhoud](#)
- [Doe-activiteiten](#)
- [Ontwikkelen van activiteiten](#)
- [Internationale samenwerking](#)
- [Meer informatie](#)

Scoutingkampeerterrinen zijn ideale plaatsen om de jeugd te laten kennismaken met de natuur. De terreinen liggen vaak op de mooiste plekjes van Nederland en de omgeving biedt over het algemeen veel mogelijkheden. Groepen verzorgen tijdens hun kampen in principe hun eigen programma, maar de leidinggevenden blijken vaak niet op de hoogte te zijn van de mogelijkheden die de omgeving van het kampeertrein biedt ten aanzien van natuur- en milieuactiviteiten (NME-activiteiten). Als extra service kunnen beheerteams daarom laagdrempelige natuur- en milieuactiviteiten aanbieden. Als in het beheerteam een coördinator programma aanwezig is, dan is deze persoon verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van de activiteiten. NME-activiteiten zijn onder te verdelen in natuurtochten en excursies, samenwerking met terreinbeheerders op het gebied van onderhoud en doe-activiteiten in de vorm van kant-en-klare programma's. De activiteiten hebben vaak zowel betrekking op natuurbeleving, soorten- en systeemkennis als op milieuvraagstukken. Op dit infoblad gaan we specifiek in op de NME-activiteiten. Algemene informatie over activiteiten op kampeerterrinen vind je op [infoblad 4.1](#).

Kenmerk van activiteiten

Natuur- en milieuactiviteiten op Scoutingkampeerterrinen hebben een aantal kenmerken, die ze onderscheiden van reguliere NME-activiteiten. Zorg ervoor de activiteiten zo laagdrempelig mogelijk te maken. Scouting kenmerkt zich door het spelenderwijs leren. Scouts zitten dus niet te wachten op uitgebreide lespakketten en programma's die een 'schools' uiterlijk hebben. Probeer met de activiteiten juist de deelnemers zelf te laten ontdekken wat je wilt overbrengen.

Je moet voorkomen dat het aanbieden van activiteiten de leidinggevenden veel tijd kost of dat ze daarbij veel kennis nodig hebben. Het is belangrijk dat je hier bij de ontwikkeling van die activiteiten al rekening mee houdt. Groepen kamperen zelfstandig; dit uitgangspunt kun je ook doortrekken naar de aangeboden programma's. Groepen moeten dus zelf de activiteiten kunnen uitvoeren, zonder dat programmastaf nodig is. Je voorkomt hiermee ook dat je de kampeerstaf in het seizoen belast met het begeleiden van activiteiten. Dit betekent dat de uitleg voor de leiding van de groep duidelijk moet zijn en deze de activiteit zonder veel voorbereiding kan uitvoeren.

Kies bij voorkeur voor activiteiten waarbij geen of weinig verbruiksmateriaal nodig is. Je hoeft dan niet regelmatig voorraden aan te vullen. Is materiaal nodig, dan moet dit zo algemeen zijn dat de groep het redelijkerwijs zelf bij zich heeft. Lukt dit niet, dan moet het voldoende op het terrein aanwezig zijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan zoekkaarten, verrekijkers, vergrootglazen enz. Het materiaal moet wel heel degelijk zijn en eenvoudig

op gebreken gecontroleerd kunnen worden. Niets is zo vervelend als het starten met een activiteit en erachter komen dat het materiaal niet in orde is.

Excursies en natuurtochten

Ligt het kampeerterein in de buurt van natuurgebieden, dan kunnen gasten vaak excursies met de boswachter doen. In veel plaatsen is een lokale IVN-afdeling aanwezig die ook beschikt over natuurgidsen. Je kunt vaak afspraken maken met de gidsen die excursies voor kampeerders willen organiseren. Zorg ervoor dat je voorafgaand aan de excursie goed de doelgroep aangeeft bij de gids, zodat ze hiermee rekening kunnen houden. Het is natuurlijk ook mogelijk een aantal van je stafleden een cursus voor natuurgids te laten volgen. Informatie over IVN-afdelingen vind je op www.ivn.nl

Daarnaast kun je kant-en-klare natuurtochten over het terrein en in de directe omgeving aanbieden. Hiermee neem je de deelnemers aan de hand van een route mee langs de mooiste plekjes en bijzondere planten en dieren. Je kunt ervoor kiezen een beschrijving te maken waarbij de deelnemers aan de hand van routetechnieken een bepaalde tocht afleggen. Onderweg kun je op papier uitleg geven van bijzonderheden en op bepaalde punten kun je aangeven dat deelnemers een opdracht moet uitvoeren. Probeer hierbij met name de deelnemers te prikkelen zelf dingen te ontdekken.

Informatieborden

Een andere mogelijkheid is het plaatsen van informatieborden op bijzondere plaatsen waar uitleg op gegeven wordt. De route kan langs deze borden voeren. Op de borden kun je aandacht besteden aan de flora en fauna, aan processen die plaatsvinden, maar ook aan beheersmaatregelen die om uitleg vragen. Onderwerpen waarbij deelnemers kunnen stilstaan:

- typen bos en gelaagdheid;
- vogels, zoogdieren en insecten;
- bomen, struiken en kruiden, bijzondere soorten (eventueel per seizoen);
- stormvlakte, verjonging, eikenhakhoutbeheer, maaibeheer, dood hout;
- invloed van betreding, grondvuren, biologische afvalwaterzuivering, zwerfafval.

Bos- en terreinonderhoud

Een goede manier om de Scouts in aanraking te laten komen met de natuur, is hen te laten meewerken bij het bos- en terreinonderhoud. Veel onderhoudswerkzaamheden kunnen ongeschoolde krachten heel goed verrichten. In het beheersplan van het terrein is vaak opgenomen welke maatregelen genomen moeten worden. Door bijvoorbeeld gebruik te maken van het kampeerpuntensysteem (infoblad 6.6) kun je groepen prikkelen mee te helpen. Op het infoblad over terreinbeheer lees je daar ook meer over (infoblad 6.2). Je kunt als terrein ook meedoen met de natuurwerkdag (infoblad 6.8 of www.natuurwerkdag.nl) door je terrein als werklocatie aan te bieden.

Doe-activiteiten

Doe-activiteiten, kant-en-klare programma's of plankprogramma's zijn activiteiten die klaarliggen en groepen zonder weinig voorbereiding kunnen gebruiken. Op het gebied van natuur en milieu zijn veel verschillende doe-activiteiten mogelijk. Bij sommige activiteiten kan de nadruk liggen op soortenkennis of het uitzoeken van de processen die in de natuur plaatsvinden. Je kunt ook activiteiten aanbieden die te maken hebben met 'overleven' in

de natuur. Door een link te leggen met de natuurwaarden, krijgen de Scouts een beter inzicht in de natuur. Een paar voorbeelden zijn:

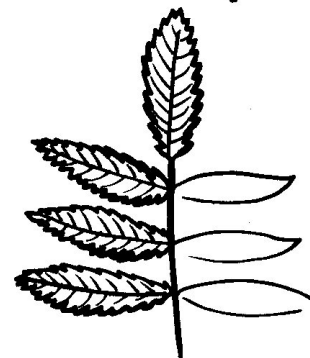
- een receptenboekje om te koken met wilde planten;
- een waterkist, waarin materiaal zit om zelf op onderzoek uit te gaan in sloten en plassen in de buurt van het terrein; hierbij kunnen Scouts bijvoorbeeld kijken naar de waterkwaliteit en de soorten planten en dieren;
- activiteiten om de bodemfauna te onderzoeken;
- activiteiten om de verschillende soorten bomen te herkennen en gebruiksmogelijkheden te ontdekken: bladeren en stam, brandbaarheid houtsoorten.

Probeer bij het kiezen van activiteiten aan te sluiten bij de mogelijkheden van het terrein. Op een Scoutingkampeerterrin met veel wild in de buurt kun je scouts gipsafdrukken van diersporen laten maken. En heb je water in de buurt van water, dan kun je goed een wateronderzoek in het programma opnemen.

Samenwerken met organisaties buiten Scouting

Vaak zijn in de omgeving van het Scoutingkampeerterrin lokale afdelingen van het IVN actief. Deze organisatie heeft veel ervaring met het ontwikkelen van doe-kisten en het geven van lessen. Ook zijn in veel plaatsen NME-centra of bezoekerscentra van terreinbeherende organisaties die je kunt benaderen voor samenwerking. Met hun kennis, en de ervaring van Scouting om uitdagende activiteiten te organiseren, kun je leuke NME-activiteiten opzetten. De samenwerking kan dan bijvoorbeeld inhouden dat de organisatie voor haar reguliere activiteiten van het terrein gebruik kan maken, in ruil voor het assisteren bij de ontwikkeling van activiteiten of het verzorgen van excursies.

Op veel schoolbiologische centra zijn ook leskisten aanwezig. Het nadeel van deze kisten is dat ze vaak onderdeel zijn van een programma dat langer dan de specifieke activiteit duurt. Ook hebben deze leskisten vaak een schoolsere uitwerking dan we bij Scoutingactiviteiten gewend zijn. Het is daarom vaak beter om met de aanwezige kennis zelf iets te ontwikkelen of een bestaand pakket aan te passen.

Als je de activiteit hebt bedacht en ontwikkeld, moet je die eerst een paar keer uittesten met de leeftijdsgroep waarvoor hij bedoeld is. Blijkt het aan te slaan, dan kun je deze activiteit in het reguliere programma opnemen. Natuurlijk vermeld je de activiteit op de website en instrueer je de overige stafleden van het terrein zodat ze vragen van groepen kunnen beantwoorden. In het laagseizoen kun je de activiteit evalueren. Natuurlijk kijk je dan al het materiaal goed na zodat het voor het nieuwe seizoen weer in orde is.

Internationale samenwerking

Niet alleen landelijk, maar ook internationaal houden Scoutingorganisaties nadrukkelijk rekening met de mogelijkheden die kampeerterrinen bieden op het gebied van natuur- en milieueducatie. Ze ondersteunen ook activiteiten op dit gebied. In augustus 2002 is een Europees Scoutingnetwerk opgericht, het Goose-netwerk. Dit netwerk heeft als doel activiteiten op NME-gebied uit te wisselen tussen de diverse terreinen. Beheerders van terreinen die zich bij dit netwerk aansluiten, leveren een activiteit en krijgen in ruil daarvoor van de overige aangesloten terreinen beproefde NME-activiteiten toegezonden. Enkele terreinen in Nederland, waaronder Scoutcentrum Buitenzorg en Scoutingkampeerterrin St. Walrick, maken deel uit van dit netwerk (www.goosenetwork.org)